

PRIKAZ:

## GERSTNER, FERDO: POVIJESNE BILJEŠKE SOTINA

SAKUPIO FERDO GERSTNER; GL. UREDNIK VLADO HORVAT, ZAGREB:  
GRADSKI MUZEJ VUKOVAR, 1996., STR. 238/ILUSTR., STR. 143-222  
POGOVOR (R. FARKAŠ ET AL.), ZUSAMMENFASSUNG, SUMMARY.  
ISBN 953-96444-1-0

Na inicijativu Sotinčana Antuna Ljubasa, Gradski muzej Vukovar u progonstvu i Župna zajednica Sotin izdali su i dobro opremili knjigu "Povijesne bilješke Sotina".

Svećenik Ferdo Gerstner prikupio je "Bilješke" u šest godina svog župnikovanja u Sotinu, srijemskom selu istočno od Vukovara, u osjetljivoj razdoblju poslije Prvoga svjetskog rata. Gerstnerove bilješke nalaze se na 140 stranica knjige. U trideset kratkih poglavlja Gerstner piše o Sotinu, župnoj crkvi, župljanima i župnicima, o kapelanima, crkvenim ocima i zvonarima, učiteljima, liječnicima, o žiteljstvu uopće, o školama, pošti, političkome i društvenom životu, o običajima, nošnjama i pjesmi, o ženidbi u Hrvata i Nijemaca, te njihovim međusobnim odnosima.

Bilješke su poučne i korisne i širokom i stručnom čitateljstvu. Mnogo štošta može se saznati o načinu života i o ljudima u Sotinu s početka stoljeća ako se Gerstnerove misli prate iz poglavlja u poglavlje. Podaci su međusobno prepleteni onako kako ih samo stvarni život može preplesti. Osvrćući se na piščev doprinos u zapisivanju etnografskih podataka, ne može se govoriti isključivo o poglavljima pod čijim se naslovima može čitati o svadbi, običajima i nošnji, nego o knjizi kao cjelini koja na specifičan način otkriva tradicijsku, seljačku kulturu Sotinčana. Pišući o ljudima Gerstner je uvelike oslikao njihov svakidašnji život, pa i one rjeđe, svečane trenutke koji upotpunjavaju ljudski život.

Uz kratka zapažanja o običajima oko rođenja i smrti, zanimljivi su zapisi običaja uz neke blagdane, osobito zbog pjesama koje se uz to pjevaju. Stihovi su uglavnom zabilježeni ikavski na *starovinski* način, iako se ponegdje potkrade i književna ijekavica zapisivača. Opisani su običaji *betlemara* na Badnjak, *zvjezdara* na Tri kralja, polijevanje mladih poslije Uskrsa, "ženski sveci" kroz godinu i običaj *zvonjave mladih* na blagdan Svih svetih, a posebno je vrijedan opširniji zapis duhovskih kraljica. Ukratko se opisuju i hrvatska djevojačka nošnja, spominje pjesma i kolo uz gajde, violine i tambure, te bilježi mnoštvo deseteračkih stihova što svojim sadržajem također mnogo govore o društvenom životu i međusobnim odnosima Sotinčana. Vrijedan je popis knezova - od 1763. godine do posljednjega kneza potkraj 19. st., a podaci o bilježnicima ili upraviteljima općine, o blagajnicima, ovrhoviteljima - omraženim "egzekutorima" koji su plijenili zbog neplaćanja poreza, te podaci o načinu rada općinskog zastupstva i

mjesnim sucima, liječnicima i primaljama, dopunjuju sliku života u Sotinu. Sve to mnogo govori o samoupravi, međusobnim odnosima, normama Sotinčana, te njihovu stavu prema vlasti. Razni zaključci općinskoga odbora zorno dočaravaju utjecaj i područje djelovanja tog odbora - od zalaganja za sadnjom dudova i uzgojem dudova svilca, održavanjem sajмова, odobravanjem ribarenja pomoću vrša, do skupljanja pomoći za siromašne ili stradale.

Uz duhovitost i literarnu nadarenost autora što posebno dolaze do izražaja u posljednjem poglavlju knjige neobično su vrijedan prilog poznavanju srijemske narodne kulture.

Predgovor biskupa Marina Srakića, sedam tekstova pogovora o autoru, knjizi i povijesnom kontekstu života u Sotinu, te niz fotografija, nekoliko faksimila i sažeci na njemačkom i engleskom jeziku čine ovu knjigu vrlo korisnim izvorom za istraživanje tradicijske kulture Srijema - područja o kojemu se u nas vrlo malo pisalo. Tekstovi u pogovoru govore o Gerstneru kao svećeniku i kateheti (Robert Farkaš), kao župniku (Miroslav Badanjak), o stradanjima Sotinčana (Antun Ljubas), o povijesti Sotina i povijesnim dokumentima iz 18. i 19. stoljeća (Vlado Horvat), o etnografskom značenju Gerstnerovih "Bilješki" (Tvrko Zebec), kao i o zbirci Antuna Bauera od dvadesetak rukopisnih notnih zapisa "Nekih pjesama iz Sotina", koja dopunjuje Gerstnerove zapise tekstova tih pjesama i najstarija je u istočnom dijelu Hrvatske, pa time ulazi u povijest hrvatske melografije i etnomuzikologije (Miroslava Hadžihusejnović-Valašek).

Tvrko Zebec